

22^{STE} JAARGANG • NUMMER 1 • 2010
JANUARI - FEBRUARI - MAART



België-Belgique
PB - PP
8400 Oostende 1
BC6607

● Beirens Dirk
Floralaan, 7
8400 Oostende



GIDSENKRING
OOSTENDE

Large Seele

Heer Seele

IN DIT NUMMER

- | | |
|--|--------------------|
| 1. Voorwoord. | Norbert Slambrouck |
| 2. Activiteitenkalender. | Redactie |
| 3 Een merkwaardig schilderij. | Marcel Leeuwerck |
| 6 De Marine "Zeemacht" en de Oosteroever. | Piet Daman |
| 12 De Noordzee.(2) | Rafaël Plasschaert |
| 15. Scheepsnamen | Pierre Quaegebeur |
| 17. Zeevaarttermen. (7) | Etienne Pitteljon |
| 19. Het nieuwe Romeins Archeologisch Museum. | Lieve Ternier |

STEUNENDE LEDEN

Perdaens André
Degelin-Selis



MORDAN

NATUURVLEES DOBBELAERE
Christinastraat 69 - 8400 OOSTENDE

Tel. 059/50 52 45 - Fax: 059/50 07 85

e-mail: denatuurwinkelmordan@skynet.be

(400 m² verkoopsruimte)

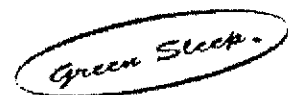
Openingsuren: 9.00 H. - 18.30 H.
Ook op zaterdag. Zondag gesloten

BIO SHOP
Natuurlijke producten en biologische artikelen

*De Natuurlijkste
zaak van de kust!*

**GREEN
SLEEP**

100% "NATUURLIJK"
SLAAPCOMFORT
(200 m² toonzaal, 1e verdieping)



Dieetvoeding, VERSE natuur-, vegetarische en biologische voeding.
Hormonenvrij vlees (vzw. Plattelandsontwikkeling)
Voedingssupplementen en sportvoeding. Natuurlijke cosmetica.
150 kruidenpreparaten uit eigen labo!

DESKUNDIG ADVIES VAN 4 PARAMEDICI EN HERBORIST



Driemaandelijks blad van de Oostendse
GIDSENKRING LANGE NELLE vzw.
22ste jaargang
Nr 1 – jan-febr-mrt 2010

Colofon

Eindredactie en correspondentie
Etienne Pitteljon
etienne.pitteljon@telenet.be

Redactieleden:
Dirk Beirens, Annie Storme, Etienne Pitteljon
Marcel Leeuwereck, Piet Daman,
Jeannine Laplasse.

Verantwoordelijke uitgever:
Etienne Pitteljon
Leopoldlaan 179
8430 Middelkerke

De medewerkers aan dit blad zijn zelf
verantwoordelijk voor de door hen
getekende bijdragen.
Overname mag mits bronvermelding.

Vormgeving: E.Pitteljon
Voorzitter: Norbert Slambrouck

Dispatching:
Tel/Fax: 059 / 807.381
e-mail: lange_nel@hotmail.com

Rekeningnummer: Gidsenkring
Lange Nelle vzw
380-0049184-76

Lid wordt u voor 15€ per jaar.
Buitenland: 20€
Gezinskaart: 25€
Steunend lid: vanaf 25€

Gidsenlokaal: Spaans Huisje
Christinastraat, 67 Oostende

Voorwoord

*2010 startte onder een wit sneeuwtapijt.
Het leek wel een sprookje: er was eens... en ze
leefden lang en gelukkig.
Dat wensen we ook aan elkaar.*

*Voor iedereen een lang en gezond leven, maar dat
hebben we niet helemaal zelf in handen.
Geluk, daar kunnen we aan werken.
Als we er zijn voor elkaar en tijd maken voor
elkaar, dan wordt samenzijn genieten.
't Is wat ouderwets, maar een goed voornemen
past bij het nieuwe jaar.*

*Oostende Cultuurstad 2010 is weer een uitdaging
voor onze gidsen. Er staat veel op stapel.
Onze Stad aan Zee zal cultureel schitteren met
cultuurmarkten, een Ensorentoonstelling in
Mu-Zee, kunsthappenings met Oostendse
kunstenaars, activiteiten met vele verenigingen, ...*

*Onze kring verzorgt een achttal
erfgoedwandelingen in acht wijken.
Hierbij dank aan de gidsen die deze taak op zich
namen.*

*We duimen voor een gezond, gelukkig en cultureel
jaar.*

*De voorzitter,
Norbert Slambrouck*

ACTIVITEITEN KALENDER

**VOOR ALLE ACTIVITEITEN DIENT TE WORDEN INGESCHEVEN BIJ
Patricia Veris—tel: 059/806.239 of email patricia.veris @skynet.be**

- **Vrijdag 12 februari 19u30 Spaans Huisje -
Nieuwjaarsreceptie voor alle leden**

- Vrijdag 26 februari Spaans Huisje , Christinastraat, 67 Oostende om 20u00
Voordracht door Freddy Hubrechtsen
“ Vestingen en militaire gebouwen van Oostende in het verleden”
Deelname: leden gratis—niet leden 2,5€
- Zaterdag 20 maart Bezoek aan de St Pieterstoren (Peperbusse)
Afspraak om 11u00 aan de toren
Deelname: leden gratis—niet leden 2,5€
- Woensdag 21 april Bezoek aan het Cardiologisch laboratorium van
Dr. Luc Hondeghem
Afspraak om 14u30 Westlaan, 85 te Raversijde
Deelname: leden gratis—niet leden 2,5€
Aantal deelnemers is beperkt

Oostendenaar Prof. Dr Luc Hondeghem studeerde geneeskunde aan de K.U. Leuven, trok begin de jaren 70 naar de U.S.A. waar hij doctoreerde in de farmacologie en dat 15 jaar doceerde aan de Universiteit van San Francisco. Ook zette hij onderzoekscentrum op voor hart- en bloedvaten aan de Vanderbilt Universiteit van Nashville-Tennessee. Sinds 1989 neemt hij intensief deel aan de farmaceutische zoektocht naar een geneesmiddel tegen hartstilstand, waarvoor hij zelf een wiskundig model uitvond, en sinds 1993 doet hij dat in zijn eigen laboratorium te Raversijde. Er worden daar maar 2 groepsbezoeken per jaar toegestaan: het is dus voor onze vereniging een echte buitenkans om kennis te maken met zijn levenswerk en te vernemen hoever dat onderzoek staat en wat de vooruitzichten zijn omtrent iets dat ons toch allen " ter hart(e)" gaat.

**LEDEN DIE HUN LIDGELD NOG NIET HEBBEN OVERGEMAAKT KUNNEN
DIT ALSNOG DOEN MET INGESLOTEN OVERSCHRIJVINGSFORMULIER**

Een merkwaardig schilderij.

Marcel Leeuwerck

Dikwijls besluiten wij onze stads- of Leopold II-wandeling onder de zuilengang van de Koninklijke Gaanderijen. Onze moegetrippelde gasten snakken stilaan naar een versnapering en de nabije Paddockbar in het Thermae Palace nodigt ze daartoe vriendelijk uit. Op weg naar dat gezellige oord van lafenis passeren we langs de balie van het hotel en daar kunnen wij ons laatste leerrijk woordje plaatsen over de evenwichtige art-deco architectuur in de centrale hal. Ons gehoor raakt meteen geboeid door het enorme (25 m²) schilderij boven de trap die naar het voormalige kuurcentrum afdaalt en stellen er graag vragen over. Ten gerieve van de gekwelde gids geven wij hieronder met plezier het verhaal van dit imposante doek.

Het is een schilderij uit 1953 van de hand van de bekende kunstenaar Edgard Tytgat en het behoort tot het patrimonium van de stad Oostende.

K U R S A A L - O O S T E N D E

EDGARD TYTGAT

T E N T O O N S T E L L I N G

georganiseerd door het Stadsbestuur van Oostende,
met de medewerking van de Dienst voor Kunstpropaganda
van het Ministerie van Openbaar Onderwijs.



2 JULI — 15 AUGUSTUS

EDITIONS DE LA CONNAISSANCE N.V.

Zijn gerechtigde plaats van expositie ligt dus in ons Mu-Zee, Kunstmuseum aan zee,

maar het groot formaat en marien onderwerp voelen zich hier beter thuis dicht bij zee. Trouwens op het eerste zicht blijken de afmetingen precies te passen binnen de muurpilasters en ook sluit de stijl volmaakt aan bij de architectuur. In werkelijkheid staan we voor een "carton": een ontwerp voor een wandtapijt.

De bedoeling blijft om het in de toekomst te laten weven, maar daartoe ligt er voorlopig geen geld klaar. Om technische redenen staat de voorstelling in spiegelbeeld geschilderd en dat bemerkt men duidelijk aan de signatuur in de linkerbenedenhoek. Daar leest men in spiegelschrift de naam: "Edgard Tytgat, Woluwe-Saint-Lambert 1953".

De schilder

Edgard tytgat (1879-1957) hield zich op in het gezelschap van de groep die bekend staat als "Tweede Latemse School" met gevestigde namen als Constant Permeke, Frits Vandenberghe, Gust Desmet e.a. van wie sommige werken tot de pronkstukken in ons Mu-Zee, Kunstmuseum aan zee, behoren.

De hedendaagse kunstgeschiedenis beschouwt Edgard Tytgat evenwel als een buitenbeentje, want hij volgde mettertijd niet de expressionistische lijn van de groep. Wel exposeerden zij in hun pionierstijd altijd samen, maar hun verspreide uitwijking tijdens de Eerste Wereldoorlog bracht onderlinge verwijdering mee. Edgard Tytgat voelde meer voor grote verhalende doeken in de traditie van de oude Vlaamse meesters. Dit meer "noordelijke" kunstgevoel steekt af tegen het klassieke, statige academisme dat stilaan als dor en gevoelloos werd ervaren. In dit verhalend doek ontdekt de kijker een zekere argeloosheid, hartstocht en bewogenheid wars van decoratief realistisch classicisme.

In die zin schilderde Tytgat met veel liefde zigeuners, circusartiesten en kermissscènes, zoals Breughel het in zijn tijd voordeed. Hij bekijkt de wereld en de oude verhalen een beetje met de ogen van een kind. Dat illustreert het onderwerp van ons doek.

De voorstelling

Voor dit schilderij (zie illustratie – onderaan) greep Tytgat terug naar een oude Griekse mythe “ Het offer van Iphigeneia” dat hij trouwens reeds in 1929 op een doek had uitgewerkt. Die oeroude mythe vertelt hoe de Grieken bij hun vertrek naar de oorlog tegen Troje onder leiding van Agamemnon te Aulis (op het eiland Euboia) wilden inschepen maar wekenlang door onverwachte tegenwind op het strand geblokkeerd bleven. Daar vonden zij geen natuurlijke verklaring voor en dus moest daar de onwil van een of andere godheid achter schuilen. De leiders stuurden tenslotte een delegatie naar Delphi om er het beroemde orakel te gaan raadplegen. Dat gaf als antwoord: “ De godin Artemis (Diana bij de Romeinen) toont zich zeer toornig omdat Agamemnon bij de jacht een kind heeft gedood dat aan haar was gewijd. Om de goden gunstig te stemmen moet Agamemnon zijn eigen dochter Iphigeneia slachtofferen.”



De voorstelling van Tytgat 1929



De voorstelling van Breughel 1612

Dit blijkt een zeer wreed bevel van de lief-tallige godin van de jacht en de maan, maar inderdaad: mooie vrouwen kunnen zich inderdaad soms zeer bloeddorstig opstellen. Daar kenden de oude Grieken trouwens reeds een sensationeel staaltje van. Toen Artemis zich eens op jacht wat oververhit voelde, nam zij een verfrissend bad zomaar midden in het woud. Juist kwam daar de jonge Aktaïoom voorbij met zijn drie forse windhonden gedruild voor de hertenjacht. Tussen het kreupelhout bemerkte hij de badende Artemis en raakte gefascineerd door haar goddelijke schoonheid. Hij bleef haar roerloos bespieden (alle gezonde mannen zullen hem dat zeker niet kwalijk neme. Maar Artemis ontdekte zijn bewonderende blikken en ontstak meteen in een goddelijke toorn. Zij veranderde hem zonder pardon in een hert met gewei en al en deed de arme Aktaïoom bloeddorstig verscheuren door zijn eigen jachthonden. Sedertdien geniet de harteloze Diana de zedige reputatie van “la chaste chaseresse“ of “kuisse jageres”. Er zat dus voor Agememnon niets anders op dan aan die meedogenloze eis van de godin te voldoen. Hij zette al zijn vaderlijke gevoelens op nul en bereidde het moorddadig ritueel voor. Nu geeft de traditie twee mogelijk uitvoeringen van het wrede bevel. Enerzijds tonen kunstvolle tekeningen op antiek vaatwerk hoe Agememnon eigenhandig zijn dochter met een mes in haar hart stoot op een altaar. Andere voorstellingen houden het wat minder bloedig en Iphigeneia wordt in zee geofferd. Ons schilderij toont deze tweede vorm van executie en die voorstelling past beter op deze locatie dicht bij zee. Wij zien op het doek een drietal scheepjes met slappe zeilen. Op het grootste in het midden speelt het ongezellige tafereel zich af. Hoog in het wand willen vaargezellen reeds zeil bijzetten in de hoop weldra opnieuw wind te vangen. Maar onderaan in de boot zelf verloopt de sacrale wandaad. Twee kleurlingen kregen het vuile karwei opgedrongen om het onschuldige wicht van haar peplos te ontdoen (ook Tytgat had wel enkele racistische vooroordelen). Nog een paar tellen mag de

kijker de aanblik genieten van de jeugdige naaktheid van Iphigeneia want achter staan twee (blanke) priesteressen klaar om het rampzalige kind met enkele rituele bezweringen overboord te duwen. De sacerdotale status van beide meisjes achter het slachtoffer blijkt uit de linten die hun hoofd omhullen.

Latere religies, zoals het christendom, hebben de rituele functie van linten niet voortgezet maar in de oudheid stonden de prachtige marmeren godenbeelden ingepakt in vele linten: het betekende een heiligschennis als iemand die durfde aan te raken. Op profane drinkgelagen vereerde men de voorname gasten ook met linten.

Het offer was nu voltrokken en het Griekse leger kon eindelijk met goede wind wegzeilen. Maar was het onmenselijke avontuur van de onschuldige Iphigeneia nu voorbij? Neen, het mythisch verhaal vervolgt met een happy end, want op het moment van de executie grijpt Artemis in als een "Deus ex machina" en redt de arme Iphigeneia.

In de voorstelling met het offerraltaar vervangt zij vliegensvlug het menselijk slachtoffer door een hinde. Aan Bijbelvaste lezers zal nu gelijkenis opvallen met het offer van Abraham. Die moest als beproeving zijn enige zoon Isaak slachtofferen maar op het ultieme moment hield een engel zijn hand met het mes tegen en Abraham offerde daarop uit dankbaarheid een ram. Daarop steunt trouwen het jaarlijkse offerfeest van de moslims, die dan ook een schaap slachten. Zo wortelen de mythes van uiteenlopende religies in dezelfde oermythe die uit de nevelen van de tijd stamt.

Maar met welke bedoeling heeft Artemis dan de liefvallige Iphigeneia gered van haar onmenselijk noodlot? Zij installeerde haar als priesteres in haar verre tempel in Tauris, de landstreek die nu de Krim heet. Volgens de Grieken heersten daar barbaarse gewoonten, want de bewoners zouden de doortrekkende reizigers gevangen nemen en als mensenoffers slachten ter ere van Artemis. Wellicht is dit ingegeven door het Griekse superioriteitsgevoel tegen de vreemde (barbaarse) volkeren.

Iphigeneia bleef dus gespaard, maar zeer ver van huis in een barbaars land, moest zij nu op haar beurt als priesteres mensen slachtofferen; ze kwijnde er weg van heimwee. Niemand minder dan de klassieke Duitse dichter Goethe heeft dat gevoel verwoord in zijn epos met de onsterfelijke zin: "Das Land der Griechen mit der Seele suchend". Ook de componist Gluck vond in deze oude mythe inspiratie voor zijn opera "Iphigenie".

Maar de oude Grieken toonden zich nog het meest geboeid door dit avontuur en de productiefste dramaturg uit de gouden eeuw van Athene, Euripides liet ons twee meesterlijke stukken na met dit onderwerp, namelijk: "Iphigenie in Aulis" en "Iphigenie in Taurus".

Onze Egard Tytgat kan aldus op beroemde medekunstenaars terugvallen en hernam met vrucht een oeroud thema.

Onze Stad aan Zee mag zich nu gelukkig prijzen met dit schilderij op een van haar mooiste locaties.



Industriezone 2
Zandvoordeschorredijkstr., 14
8400 Oostende
T.059 70 71 23
F.059 80 45 79
print@lammaing.com
www.lammaing.com

De Marine (Zeemacht) en de Oosteroever.

Piet Daman

Voorwoord

Zoals 18 andere gidsen van onze kring volgde Piet Daman de (bij)scholing "Oosteroever" en "Zeegids" (2008-2009). Als "eindwerk" werd hem gevraagd "iets" over de Marine op de Oosteroever te schrijven.

Piet dook in zijn (ruime) documentatie, raktelede zijn vele herinneringen op en resumeerde het verhaal van de Marine en haar aanwezigheid op de Oosteroever. Hij voegde er ook enkele illustraties bij uit zijn persoonlijke (grote) archiefdoos.

Nu de Marine bijna volledig uit Oostende verdwenen is en de (oude) kazerne grotendeels wordt afgebroken, is het aangewezen even te herinneren aan wat "de Zeemacht" betekende voor Oostende in de 20^e eeuw.

Daarom publiceren wij de tekst in zijn geheel.

De Oosteroever "ongekend", "onbemind", "jarenlang terra-incognita voor menig Oostendenaar"?

Ja en neen. Te nuanceren!

Sedert eind 19^e eeuw speelde een deel van de maritieme activiteit van Oostende zich af op de Oosteroever, "de overkant", en na WO II, het merendeel.

Sedert 1880: Zeewezendok en werkhuizen (de "Genie Maritime") en kuisbank (droogzetten) voor de visserij.

Uitbreiding van de wijk aan de vuurtoren, met meestal maritiem verbonden inwoners. Bij het begin van het slopen (vanaf 1923), van de oude Vuurtorenwijk met vele straten, scholen, kerkjes, winkels herbergen en estaminets, waren er ± 2200 zielen op de parochie Sint-Antonius (bij de stichting in 1899 bijna 3000!).

1923-36: bouw van het nieuwe Visserijdok, vismijn en bestuursgebouw, scheepswerf en slipway.

Vestiging van verschillende onderhouds- en toeleveringsbedrijven, vooral na WO II wanneer de scheepswerven van de "derde bassin" van de stad naar de Oosteroever verhuizen.

Ondertussen vergrootte de nieuwe Vuurtorenwijk (OPEX) en kwamen er ook visverwerkende industrievestigingen bij. Het merendeel van de visserij (nog 195 vaartuigen in 1958), en scheepsgebonden activiteiten spelen zich dan af op de Oosteroever.

De 26 cafés alleen al op de Dr. E. Moreauxlaan waren er (geen stille!) getuigen van.

In 1954 komt er nog een bedrijf bij. De logistieke diensten van de Marine (toen "Zeemacht") installeren er zich ook en zullen tot in de jaren '80 uitbreiden.

"De Oosteroever" werd een begrip voor elke marineman of -vrouw. (zie verder). Globaal gezien, naar schatting, verschaftte de "Oosteroever", mét het "scheepsvolk" en de "Bredense" industrie rond het Sas, zowat 1/3 van de arbeidsplaatsen in de regio Oostende.

De Marine (ooit totaal ± 4500 militairen en ± 400 burgers) betekende voor de regio Oostende zo'n 2500 actieve personen (met dikwijls kinderrijke families!), en heel wat "blauw gevaar" (dixit de pastoor van Sint-Kruis) zorgde voor animo in de stad.

"De Marine"

De actuele Marine ontstond uit de Belgische Sectie Royal Navy, opgericht in 1941. Zo'n 1000 Belgen zullen dienen aan boord van Britse schepen of bemanden vanaf 1942 korvetten en mijnenvegers onder (ook) Belgische vlag.

Zij namen deel aan allerlei operaties o.m. konvooibegeleiding, ontscheping en mijnenvegen onder de Britse Admiraliteit.

Zo'n 500 man vervoegt de Sectie vanaf september '44 en krijgt opleiding in de U.K. Op 1 februari '46 wordt de "Navale Sectie" opgericht, onder het Bestuur van het Zee-wezen. Zij telt 885 man (waarvan 62 officieren, meestal "dek").

De vloot, ter beschikking van het Ministerie van Verkeerswezen, bestaat dan uit 7 mijnenvegers, een wraklichter, een boeienlegger, een schip voor hydrografisch onderzoek, een fregat en 2 visserijwachtschepen. Vooraleer het kwartier Generaal Mahieu als kazerne wordt ter beschikking gesteld (augustus '46), was "de basis" een oude mailboot, de "Princesse Marie-José", gemeerd aan de Istanbulkaai, en de grotendeels vernielde vismijn ("HMS Buchenwald")!



Ingang Kazerne Oostende begin '50 jaren

De Marine verricht titanenwerk in de eerste jaren: voornamelijk het ontminen van de territoriale wateren, vaargeulen en opruimen van wrakken.

Het organiseren van de werking, ondersteunen en administreren was een andere moeilijke karwei.

In 1949 gaat de "Navale Sectie" (ook wel "Zeekorps" genoemd) over naar het Ministerie van Landsverdediging en wordt de "Zeemacht".

Was zij tot dan toe een heterogene verzameling van vertegenwoordigers van zeegebonden beroepen en enthousiaste jonge vrijwilligers, vanaf dan komen er ook ex-landmacht militairen bij en jongeren gedeeltelijk gevormd in de scholen van de krijgsmacht, Belgische Zeevaartscholen en vreemde Marines.

De vrijbuitersmentaliteit van de ancients (Oostendse kapers waardig!) en de (oorlogs)geest "mission first", bleef nog

lang bestaan, haalde het van de meer "militaire" lijn van sommige "overkomers" en inspireerde de nieuwelingen.

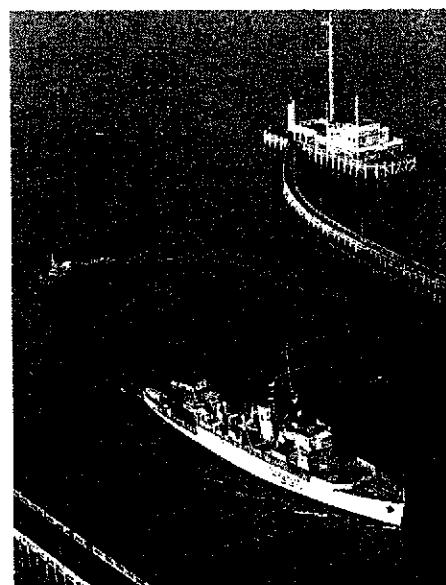


1946 "Piet Piraat"

Wanneer België ook in 1949 toetreedt tot de NAVO, zal de Zeemacht de volgende jaren de kruissnelheid halen.

Er komen nieuwe schepen bij, onder meer in vervanging van de initiële, meestal verouderde en/of moeilijk te onderhouden eenheden.

1949-59: 6 escorteschepen van de Algerine-klasse van de U.K.

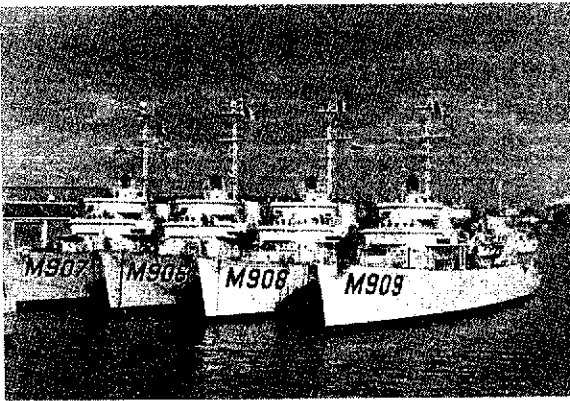


Algerine "DEMOOR" terug uit Congo vaart Oostende binnen (1960).

WO II en het Koreaconflict toonden de noodzaak aan van mijnenbestrijding. De Zeemacht zal zich hierin specialiseren. Vooral dankzij het Mutual Defence Aid Program (MDAP) zullen diverse mijnenbestrijdingsschepen weldra het gros van de vloot uitmaken.

De Amerikaanse periode:

7 hoogzeemijnenvegers (MSO) uit de V.S.



MSO – Squadron aan de Oosteroever

26 kustmijnenvegers (MSC): 18 uit de V.S. (1953-55) en 8 gebouwd in België (1954-55), waarvan 4 door Scheepswerf Beliard te Oostende.



MSC – De eerste kustmijnenveger uit V.S. M910 “Diest” (houten romp en opbouw)

- 16 mijnenvegers voor ondiep water (MSI) gebouwd in België (Kruibeke, 1955-58), gedeeltelijk MDAP. De 22 schepen in V.S. gebouwd, werden afgehaald door zeemacht-

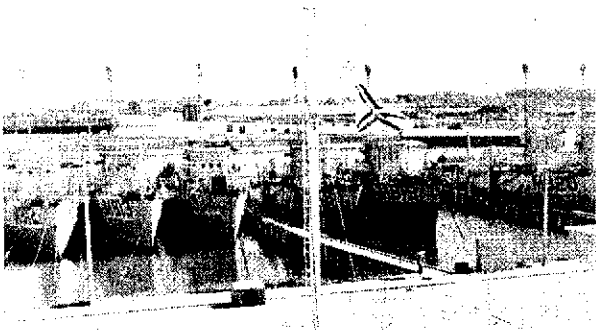
bemanningen die er eerst 5 à 6 maanden opleiding kregen.

Met de oorsprong, de eerste schepen (MMS) en latere eenheden uit de U.K. en de V.S., was de Zeemacht niet twee-, maar drietalig van in 't begin (cfr. instructie en -boeken). Dat was ook gunstig voor commando-operaties in NAVO-verband, waar de Belgen geapprecieerd worden. In 1952 gaat de “opleiding” over van Oostende naar Sint-Kruis (Brugge) en wordt het “Centrum voor Marinevorming” opgericht, onder meer met een eigen onder-officierenschool.



1957 (CMV – St. Kruis).

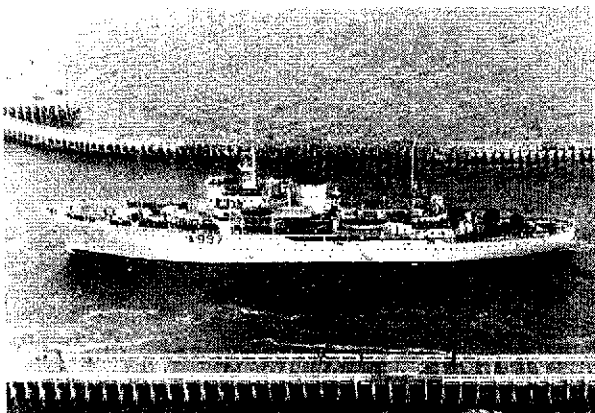
Het Centrum zal gestadig uitbreiden en/of moderniseren tot op heden (Nu deels binationaal en Krijgsmacht). Groei vergt plaats! In de vijftiger jaren wordt de Zeemacht zowat overal ingeplant in de “Belgische” maritieme wereld. Het mijnenveegcentrum (CEDRA) Cockerillkaai te Oostende in 1954, de Reservebasis in Zeebrugge (1951), Nieuwpoort (met een slipway) en Kalloo in 1958, Marine commando's en basis te Antwerpen (1951), en in 1953 Banana (Belgisch Congo) en op de Rijn (eerst Krefeld, nadien Niehl) met 7 riviersnelboten (“herstelbetaling” – nieuw gebouwd 1953-54).



Basis Nieuwpoort met de MSC's.

Op de reservebasissen Nieuwpoort en Kalloo zal een deel van de mijnnevigers in "cocoon" gestoken worden (de "Mottballfleet", maar wel wat modester dan deze van de U.S. Navy, gaande tot slagschepen!).

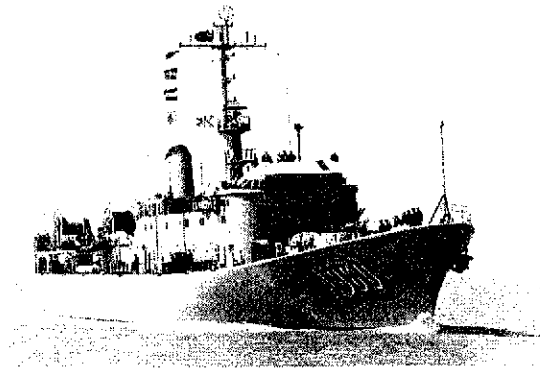
De "Kamina" gerecupereerd van de Kriegsmarine, keerde terug naar België in 1950, werd aangepast als troepentransport en deed 2 reizen op Korea met het Belgisch-Luxemburgs Vrijwilligers Bataljon.



"KAMINA" met nog oud-houten Oosterstaketsel (1967).

Na heel wat vaart op Belgisch Congo met de paracommando's, specifieke opdrachten en scholingskruisvaarten wordt zij in 1962 aangepast als schip voor logistieke steun en opleiding, en bleef in vaart tot eind 1967.

Zij wordt vervangen door de "Godetia" (1966) en "Zinnia" (1968) beide gebouwd in België, respectievelijk door Boelwerf Temse en Cockerill Hoboken.



CDO en Logistiek Steunship "GODETIA".

Dit alles werd gerund door een overwegend jong kader van hoog naar laag, met slechts één generaal-officier aan het hoofd "de Commodore" (=generaal-majoor). Een bandje of een streep betekende toen heel wat in de Zeemacht!



1967 Verjaardag op zee.

In Oostende (Kazerne) was het Operationeel Commando (COMAR OST) gevestigd en diverse algemene diensten.

Een uitgebreide Staf van de Zeemacht en diverse diensten onder meer Studie, Aankoop, Nieuwbouw opereerden in Brussel en verzekerde de verbinding met intermachtenorganismen, andere ministeries, NATO en burgersector.

Tijden veranderen; de "Koude Oorlog" warmt op en budgetten smelten.

Congo wordt onafhankelijk en Duitsland niet langer "bezet".

Een vloot van 62 schepen en diverse basissen bemannen en onderhouden zit er niet meer in.

In de jaren '60-'70 wordt een deel van de mijnenvegers (MDAP) overgedragen aan (of geruild met) andere Marines en enkele omgebouwd tot mijnenjager.

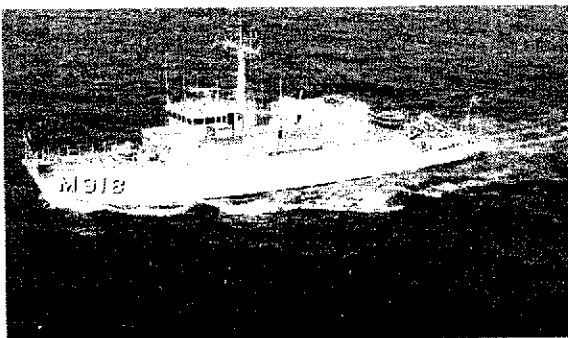
Basissen Banana, Niehl (D), Nieuwpoort en Kalloo worden opgedoekt tussen 1960 en 1985.

CEDRA in Oostende sluit definitief in 1990, ondermeer de Groep Duikers-Ontmijners, waarvan het Hyperbaar Centrum (decompressie caisson) het laatste element is dat verhuist naar Zeebrugge.

Een aantal oude schepen gaan uit de vaart. De Zeemacht moderniseert. Gewijzigde opdrachten vereisen andere schepen, internationale samenwerking en omscholing van het personeel.

Gedurende de periode 1974-78 worden 4 fregatten (E71-klasse) gebouwd bij Boelwerf en Cockerill, uitgerust met moderne wapensystemen en apparatuur, voor escorte en duikbotenbestrijding.

Tussen 1985 en 1988 bouwt men 10 (polyester) mijnenjagers (CMT=Chasseur de Mine Tripartite) te Oostende-Plassendale (Beliard Polyship), afgewerkt te Rupelmonde (een Frans-Nederlands-Belgische samenwerking).



CMT – Mijnenjager (polyester romp)

Einde jaren '60 heeft de haven van Oostende meer plaats nodig en is de diepgang er te klein voor fregatten (met bodemsonar). Vanaf 1969 wordt een nieuwe basis uitgebouwd in de voorhaven van Zeebrugge, die in gebruik genomen wordt in 1976.

Stilaan zullen de meeste diensten van de Zeemacht naar daar verhuizen.

In 1996 bestaat "de Zeemacht" 50 jaar en wordt "Marine" (het verhoopte "Koninklijke" zat er niet in. Tijden veranderen, gevoeligheden ook).

Een groot deel van de oude kazerne is, of zal worden, afgebroken.

Praktisch alleen de Mijnenbestrijdingsschool en enkele ondersteuningsdiensten (én het muziek!) blijven te Oostende, een complex met o.m. "de Mess" (vroeger officieren, nu "all ranks"), een beschermd gebouw (1910), mooi gerestaureerd en ingericht.

De Mijnenbestrijdingsschool (EGUERMIN) gebouwd 1956-58 werd officieel geopend begin 1960 (mét Prins-Marineman-Albert) maar functioneerde reeds vroeger.

Een eerste cursus "mijnveegofficier" ging door oktober-december 1958.

Een tevreden Commodore Robins, die de U.S. Navy admiraals en politici wist te imponeren, en grote promotor was van de Belgische mijnveegvloot en -school, sprak de officieren-cursisten toe: "Messieurs, vous êtes les pioniers de l'Université de la Force Navale".

(De jongste van die "pioniers" was pas 21 en arriveerde enkele maanden voordien in Oostende... Souvenir!)

De door de Belgische en Nederlandse Marine (vanaf 1964) geleide school werd later nog uitgebreid en gemoderniseerd en geeft opleiding aan verschillende NAVO-marines.

Vanaf einde jaren tachtig zijn er diverse herstructureringen en wordt er heel wat "gecentraliseerd" in de Krijgsmacht: de dienstplicht wordt afgeschaft, het aantal militairen én uitrusting vermindert. De Marine verkocht enkele schepen o.m. 3 fregatten, 5 mijnenjagers en de "Zinnia".

Actueel telt het "Marinecomponent" nog zo'n 2000 personeelsleden (Damar's vanaf 1975!).

Nu bestaan nog de "basissen" van Zeebrugge en Sint-Kruis, en "detachementen" in Oostende, Antwerpen en Den Helder

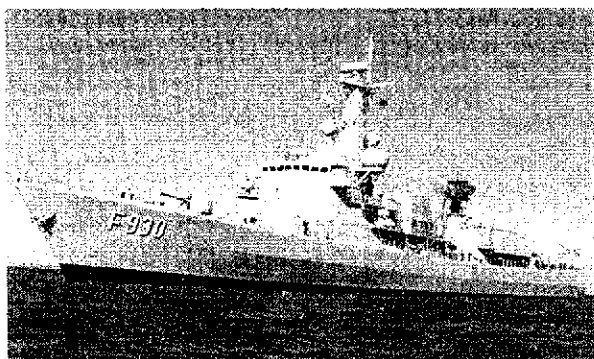
NL, (doorgedreven operationele en logistieke samenwerking/integratie met de KNM).

Het Operationeel Commando (COMOPSNAV) te Zeebrugge heeft drie "directies":

- D. Operaties (DOPS)
- D. Operationele Ondersteuning (DOST) met 5 korpsen, ondermeer Maritieme Vorming (CGMAR) en Onderhoud en Bevoorrading van de vloot (NAVLOG). Beheersondersteuning (DBO) gevestigd te Brussel (bij de Generale Staf).

Huidige samenstelling van de vloot (14 zeeschepen):

- 2 fregatten (gemoderniseerde multipurpose Karel Doorman-klasse):
F910 "Leopold I" (2007) en F911 "Louise-Marie" (2008)



M – Fregat "LEOPOLD I"

- 5 mijnenjagers (CMT)
- 1 CDO en logistiek steinschip A960 "Godetia"
- 3 hulpschepen: slepers "Valcke" en "Albatros" en het kustwachtschip "Stern".
- 3 auxiliaires: "Liberation" vedette, "Zenobe Gramme" zeilschip, "Belgica" opzoekingschip (bemanning en onderhoud).
- Ook nog 2 havenslepers en 1 veerboot. 2 NH-90 helicopters zullen de Alouettes vervangen (op fregat).

Actuele opdrachten van het "Marine Component" van de Defensie
Opleidingskruisvaarten (Godetia en

Zenobe Gramme)
Visserij –en Kustwacht en Pollutiebestrijding (Stern en zeeslepers)
Veiligheid en Bijstand
Opruimen en vernietigen van springtuigen Internationaal:
Meestal NAVO of EU-verband, eventueel UNO
Oefeningen wapensystemen en mijnenbestrijding (of reëel zoals na de Golfoorlogen)
Patrouilles Controle en Veiligheid (blokkade wapenleveringen Libanon; drugsmokkel Caraïben; piraterij Somalië)
Humanitaire opdrachten (bij natuurrampen, hongersnood e.a.).

(wordt vervolgd met De Oosteroever)

Boek " Militairen aan Zee"

Huidig artikel leverde ook een deeltje van de inhoud van het boek "Militairen aan Zee" voorgesteld op 16 november 2009. Het boek, uitgegeven door " Buitengoed cvba" (IOSBN/D/2009/12068/1), dat een overzicht geeft van het militair verleden van Oostende en omgeving en van onze nationale Marine, is te koop in het Fort Napoleon aan 9,5€.

GENIET MET AZURIET!

Reisbureau voor alle touroperators, vlieg-, trein-, bootticketten.

Waar service en dienstbaarheid geen ijdel woord is!



REIZEN

Torhoutsesteenweg 449
Hoek Kastanjelaan
8400 Costende
Tel. 059 51 49 51

Openingsuren

Maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdag: 9 tot 12 en 14 tot 18 uur.
Zaterdag: 9.30 tot 12 uur.

DE NOORDZEE. (2)

Rafaël Plasschaert

5. Bewegingen van het zeewater

Zeestromingen:

Zeestromingen zijn grote doorgaande oppervlaktestromingen in de oceanen, veroorzaakt door een dominerende wind. *Warme* zeestromingen, zoals de *Golfstroom*, zijn permanente verplaatsingen van warmer zeewater tussen kouder oppervlaktewater; *koude* zeestromingen zijn permanente verplaatsingen van kouder zeewater tussen warmer oppervlaktewater.

Geen enkele zeestroming, ook geen aftakking van de *Golfstroom*, dringt binnen in de Noordzee. Wel beïnvloedt de *Golfstroom* het klimaat van ons woongebied. Het noordwaarts opdringend warmer zeewater nabij de noordwestkusten van Europa is een warmtebron maar ook een regenbrenger. Lucht die boven de *Golfstroom* verwarmd wordt, stijgt op wat condensatie van de luchtvochtigheid en de vorming van wolken veroorzaakt. De overheersende westelijke winden brengen de warmte, bewolking en neerslag over onze gebieden.

Getijden:

Volgens de *algemene gravitatiewet* is de hydrosfeer van de aarde onderhevig aan de aantrekkingskracht van de hemellichamen en vooral van de maan en zon. Hoewel de massa van de maan erg klein is in vergelijking met die van de zon, is haar aantrekkingskracht op der aarde toch belangrijker wegens de veel kleinere afstand tot onze planeet. De getijden zijn het gevolg van het feit dat de maan en aarde wentelen om hun gemeenschappelijk zwaartepunt.

De getij-producerende kracht is het verschil tussen de *aantrekkingskracht van de maan* -

grootte afhankelijk van de afstand tot de maan - en de *middelpuntvliedende kracht* - voor alle punten van de aarde gelijk. In de richting van de meridiaan waar de maan culmineert is er *vloed*, een periode van stijgend zeeniveau, omdat de aantrekkingskracht daar het grootst is. In de richting van de meridiaan 180° verder gelegen, ontstaat eveneens vloed omdat daar de middelpuntvliedende kracht het grootst is. Uit de tussenliggende zones vloeit het water weg zodat daar *eb*, een periode met dalend zeeniveau, optreedt. Gedurende één schijnbare beweging van de maan rond aarde - die 24 u 50 min duurt - culmineert de maan eenmaal boven alle meridianen, zodat er twee getijden zijn in 24 u 50 min. *Hoogtij*, de hoogste waterstand, wordt niet gevormd op het moment van de culminatie van de maan maar enkele uren later omdat het water tijd nodig heeft om naar de plaats met hoogste aantrekkingskracht te vloeien. Id; voor *laagtij*. Bij het keren van de getijden blijft het zeewater ongeveer 15 min op hetzelfde niveau: het moment van de *staande zee* waarin veelal ook de getijdestromingen van richting veranderen

Het ontstaan van de getijden

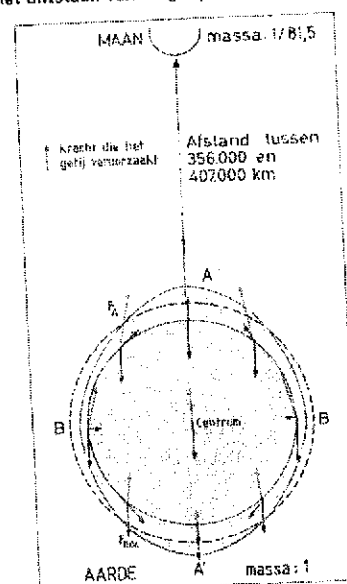
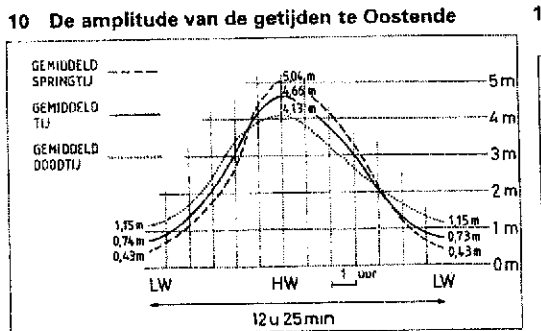


Fig. 1: Het ontstaan van de getijden

De *amplitude*, het hoogteverschil tussen hoog- en laag waterstand van de getijden, wordt ook beïnvloed door de aantrekkingskracht van de *zon*. Bij volle en bij nieuwe maan wordt de aantrekkingskracht van de maan versterkt, zodat *springtij* voorkomt – in werkelijkheid enkele dagen na de volle maanstand – Bij eerste en laatste kwartier werken beide aantrekkingskrachten elkaar tegen zodat een *doodtij* ontstaat.

Fig. 2: Getijdenamplitude te Oostende



doodtij: periode waarin het verschil tussen eb en vloed gering is, een gevolg van het feit dat de aantrekkingskracht van de Zon, deze van de Maan gedeeltelijk opheft.

getijde: het regelmatig stijgen en dalen van het water niveau in zee en oceanen. Het stijgen heet *vloed*, het dalen *eb/beel*.

getijverschil (of *amplitude*): het verticaal hoogteverschil van het water niveau tussen hoog- en laagwaterstand.

springtij (*springvloed*): hoge water vloed die ontstaat als de aantrekkingskracht van Maan en Zon samenwerken.

De *waterstanden* tijdens de getijden verschuiven in de tijd en verschillen ook van plaats tot plaats. In Oostende is de gemiddelde amplitude 4,66 m. Westwaarts is dit wat groter; naar het oosten toe neemt die amplitude wat af. Het moment van hoog- en van laagwater valt vroeger aan onze westkust dan aan onze oostkust.. Dit is van groot belang voor de scheepvaart en de bereikbaarheid van de havens. Zo komt hoogtij in Duinkerke 21 min voor hoogtij in Oostende een 40 min voor hoogtij in Zeebrugge. Het theoretisch peil van hoog- en van laagwater wordt, buiten de aantrekkingskracht van maan en zon, ook nog sterk bepaald door de windrichting en de windsterkte. Bij noordwestenstorm wordt de theoretische hoogwaterstand in Oostende gemakkelijk met meer dan één meter verhoogd

Getijdestromingen:

De getijden brengen reusachtige hoeveelheden water in beweging: de *getijdestromingen*. Het zijn horizontale waterbewegingen, samenhangend met de verticale getijbeweging, die een grote snelheid kunnen bereiken. Door getijdestromingen vormen zich in de volle zee de diepe geulen tussen de zandbanken.

Op zee nabij onze kust veranderen de richting en de kracht van de getijdestromingen volgens een bepaald patroon. Tijdens de periode van vloed stroomt de getijdestroming langsheen onze kust van west naar oost; tijdens eb van oost naar west. De ware richting en sterkte van de getijdestromingen wordt voor alle havens nauwkeurig opgesteld.

Vloedstromingen dringen ook binnen in havengeulen (Oostende, Nieuwpoort, Antwerpen). Ze voeren ook zand en slib mee. Het zand wordt vlug afgezet. Het slib wordt in het bijna stilstaand water bij het keren van het getij afgezet. De ebstroom, richting zee, is onvoldoende sterk om al het afgezet zand en slib opnieuw op te nemen. Om de langzame toeslibbing van de havengeulen te verhinderen en voldoende diepgang voor de scheepvaart te verzekeren zijn dan ook regelmatig *baggerwerken* vereist.

Golven:

Een *golf* is een holle verheffing van een waterspiegel die zich in een horizontale richting verplaatst. Golven worden door de wind opgewekt. Aan de oppervlakte beschrijven de water-deeltjes cirkeltjes waarvan de diameter naar de diepte toe snel afneemt. In de *golfkammen* bewegen de deeltjes zich in de voortplantingsrichting van de golf, in de *golfdalen* in tegengestelde richting. Bij het naderen van de golfkam gaan de waterdeeltjes omhoog, nadat de golfkam gepasseerd is omlaag. In relatief diep water heeft de golfwerking geen invloed op de bodem en de bodem oefent geen invloed uit op de golfwerking. In relatief ondiep water worden de banen waar-

langs de waterdeeltjes zich bewegen meer of minder afgeplat.

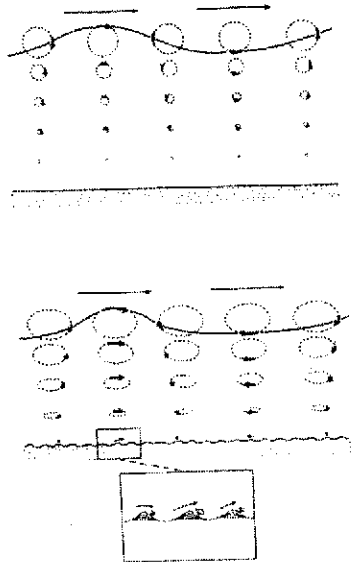


Fig. 5: Schema van de bewegingen van waterdeeltjes in golvend water

Onder: invloed van de bodem op de golfbeweging in ondiep water

Door de invloed van de golfbeweging op de bodem, vooral op een zandige bodem, ontstaan hier dan *golfribbels*. Omdat de voorwaartse beweging van de waterdeeltjes in de krachtiger is dan de teruggaande in de dalen, zijn de golfribbels min of meer asymmetrisch. De golfribbels zijn op de meeste natte stranden tijdens de eb zichtbaar. Bij voldoende grootte van de golven in verhouding met de waterdiepte, hebben de bewegingen van de waterdeeltjes bij de bodem nog voldoende kracht om sedimentdeeltjes, zandkorrels en schelpendeeltjes, mee te sleuren.

Het hoogste punt van een golf wordt *golftop* genaamd; het laagste punt het *golfdal*. De *golfhoogte*, het hoogteverschil tussen een golftop en volgend golfdal, wordt bepaald door de kracht én door de duur van de wind. Bij aanhoudende wind wordt het golfpatroon beïnvloed en neemt de golfhoogte toe. Ook de grootte van het wateroppervlak heeft invloed. Op kleine wateroppervlakken krijgen de golven geen kans om zich op te bouwen maar op oceanen kunnen ze tot een paar honderd meter lang worden. De afstand tussen twee golftoppen vormt de *golflengte* en de *golfsnelheid* is de afstand

die een golftop aflegt in één seconde.

Na het wegvallen van de wind die hen aanvankelijk verwekt heeft, blijven de golven zich verplaatsen dank aan hun geringe wrijving en hun snelheid. Er ontstaat dan een *deining* gekenmerkt door lange, min of meer gestrekte en afgeronde golven met een grote golflengte. Als de deining of golven ondiep water naderen, worden de golven afgeremd door de vaste grond. Deze vertraging gebeurt alleen op de bodem, de snelheid van het oppervlaktewater blijft onveranderd. Als gevolg hiervan wordt de rollende beweging van de waterdeeltjes ellipsvormig en verhoogt de afstand tussen golftop en golfdal. De aanrollende golf wordt hoe langer hoe hoger, totdat ze breekt, overslaat en uitvloeit over de licht hellende stranden. Zo ontstaat de *branding*.

Waar golven tegen het strand breken, loopt het neergestorte water nog een eindje tegen het strand op: de *golffloop*. Deze komt dan tot stilstand en stroomt direct daarna onder invloed van de zwaartekracht de helling af. Bij niet al te grote golven en bij een niet al te steile helling van het strand hebben de waterdeeltjes tegen de bodem nog voldoende energie om sedimentdeeltjes – zand, grind en schelpen - mee te sleuren en op de *vloedlijn* af te zetten. Water dat terugvloeit naar de ruime zee is onvoldoende krachtig om al het afgezet materiaal opnieuw op te nemen en zeewaarts mee te voeren. Zo wordt zand door de zee aangevoerd, zand dat niet alleen het strand voedt maar ook beschikbaar wordt voor de opbouw van de duinen.

Op de stranden langsheen onze kust zijn op vele plaatsen *golfbrekers* gebouwd. Deze constructies zijn aangebracht niet om de kracht van de golven te breken maar wel om de kracht van de getijdestromingen te breken en deze stromingen ook verder van het strand te houden.

Het zijn daardoor geen golfbrekers maar *strandhoofden*.

Brekende golven, vooral bij stormweer, oefenen een grote kracht uit. Ze zijn dan ook gevaarlijk voor de scheepvaart en verraderlijk voor ieder die het bij die omstandighe-

den het toch waagt een bad te nemen in het kolkende zeewater Bij stormweer staan de stranden, de dijken en de duinen onder grote druk. Bij doorbraken van duinen of overslaan van golven zeewater over de dijken kunnen golven grote schade aanbrengen.

De beste en meest natuurlijke manier om duinen en dijken tegen deze rampen te beveiligen is het zorgen van voldoende zand aan de voet van de duinen en de dijken.

SCHEEPSNAMEN.

Pierre Quaegebeur

Met uitzondering van kantorschepen en beurtschepen, droeg elk schip een naam. Kantorschepen waren eigendom van een rederij en vaarden meestal onder een nummer van de rederij zoals bvb "EH18" wat stond voor eenheid nr.18 van de rederij "Eugene Herbosch".

De beurtschepen idem zoals bvb "Telegraaf 7". Beurtschepen, zoals andere schepen trouwens waren oorspronkelijk zeilschepen, later stoomschepen en uiteindelijk dieselschepen. Zij voeren altijd op hetzelfde traject heen en terug met gemengde stuklading, dus geen lading "in vrac" zoals andere schepen. Zij waren niet bepaald geliefd bij de andere schippers omdat zij aan de sluisen "voorschutting" genoten. Na de 2^{de} wereldoorlog werden zij geleidelijk aan vervangen door vrachtwagens.

Dit soort schepen waren meestal bemand door een "zetschipper" meer bepaald een schipper in loondienst die per maand betaald werd door de rederij, al dan niet met verloning voor buitengewone prestaties (premies).

De namen van de schepen zijn elk voor zichzelf een verhaal apart en soms wel een komische bedoening. Vooral in Nederland klonken ze vrolijk en langdradig;

"De goede verwachting"
- "Vertrouwen" - "Hoop van Zegen" -
De nieuwe Zorg - "De twee gezusters" -
De drie gebroeders" - "Trouw"

In België waren het gewoon namen van familieleden, heiligennamen of samenvoegingen; "Angèle" - "Jeannine" - "Sainte Thérèse de Lisieux" - "Panalero" (Patrick,

Nadine, Lea, Rosa), "Loro-Fraro" (Louis, Rosa, Françoise, Roger).

In Nederland moest elk schip zich melden telkenmale men zich aanbood voor de sluis. Melden hield in: naam van het schip, lengte en breedte, tonnenmaat en thuishaven, om dan volgens beurtrol opgeroepen te worden door de sluismeester, meestal via de megafoon.

Wij, "Angele" lagen op beurtrol voor de sluis met meerdere Nederlandse motorschepen waarbij er twee waren met dezelfde naam "Spes".

Bij afroep door de sluismeester klonk het als volgt: aan stuurboord van de Trouw, de grote "Spes" daarachter aan bakboord de "Angele" en langszij aan stuurboord van de "Angele", de kleine "Spes" en daarna gingen de poppen aan het dansen!

De schipper van de kleine "Spes" was in alle staten van "koleire" en de woordschat die hij via de megafoon naar het hoofd van de sluismeester slingerde was een voorbeeld van spraakzaamheid m.b.t. scheldnamen in de aard van "verrekte walrat", "stinkbeest", klootzak in uniform", "hongerlijder".....een serenade waar alle andere schippers en bemanningen zichtbaar van genoten. De schipper van de kleine "Spes" bleef maar doorhameren.... Er diende bij gelijknamige scheepsnamen alleen en uitsluitend onderscheid te worden gemaakt door de "thuishaven", riep hij en geen denigrerend gelul over groot en klein.

De sluismeester heeft de megafoon wijze-lijk doorgegeven aan zijn adjunkt die de sluis verder heeft "belegd".

Ons nichtje Jeannine, het kadetje en de lieveling van de familie voer toendertijd sa-

men met haar ouders, vader Eduard Zaman, niet bepaald een lolbroek te noemen en haar moeder Marie Jeanne Gonthier, de jongste Gonthier, op een motorspits veelal van Antwerpen naar de Kempen en terug. Het schip luisterde naar de naam: "Sainte Thérèse de Lisieux". Dat de sluismeesters en bruggenwachters in Antwerpen hun wenkbrauwen fronsten en hun képi achterover schoven bij zoveel Frans heiligdom, hoeft geen betoog. Dat Maria heilig was en in Lourdes in de bergen ergens in een grot stonddaar had-

den ze al eens iets over gehoord, maar....Lisieux? en welke Trees?

Uiteindelijk werd de klus op zijn Antwerps geklaard: "Treezeke" kom maar vooruit, luidde de megafoon en dat was voor iedereen meteen duidelijk en het rangnummer van Treezeke werd altijd eerbiedwaardig gerespecteerd.

Boter bij de vis: de geverniste naamplaat van de "Sainte Thérèse de Lisieux" hangt als decoratie en souvenir in het kerkschip in Antwerpen Noord...mocht u toevallig ook eens naar de zondagmis gaan!!

Gidsen bezoeken expo

De gidsen van Lange Nelle bezochten ter afsluiting van het toeristisch seizoen in het Domein Raversijde o.l.v. Glenn Gevaert de tentoonstelling 'Porselein uit het oosten, kurk uit het zuiden...'. Het provinciaal Museum en de expo die in het museum Walravensijde loopt, openen de deuren opnieuw op 1 april 2010. Tijdens de winterstop zal de equipe van het domein de dit jaar aangeschafte radar uit de Tweede Wereldoorlog op zijn definitieve plaats binnen het circuit van de Atlantikwall installeren. (fotoML)

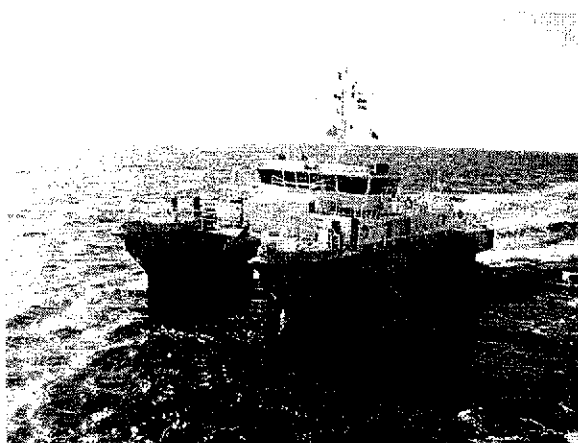


ZEEVAARTTERMEN. (7)

Etienne Pitteljon

Small Waterplane twin hull (Swath) (E)

De drie Oostendse loodsboten zijn aan vervanging toe en worden opgevolgd door catamarans van het type "SWATH". Het gekozen vaartuig werd ontwikkeld door de Duitse scheepsbouwer Abeking. Met twee rompen, die heel breed uit elkaar gaan en onderaan een soort duikbootvormige propellers hebben, kunnen deze schepen de stabiliteit bij het ruwste weer waarborgen. Ze blijven zelfs stabiel bij windkracht 10 en golven tot 5 meter. Ze zijn 49,90 m lang en 22,55 m breed en er is plaats voor 20 loodsen en evenveel bemanningsleden. Dankzij die aankoop zou het aantal dagen waarop niet belooft kan worden van 45 naar 3 teruggebracht worden. Ook de Nederlandse loodsdienst bestelt dergelijke schepen. Voor het heen- en weervaren van de loodsen van en naar de zeeschepen werden zogenaamde SLICES (of sneetjes) besteld. Die liggen langs de loodsboot, hun moederschip, en bieden plaats aan acht loodsen en worden door twee bemanningsleden bediend. Elke vrijdagmorgen vaart de loodsboot uit en vaart langs de kust. De bemanning en de loodsen blijven de hele week aan boord.
Bron "De Standaard"



Spiegel (N) - Stern of Taffrail (E)

Plat of bijna plat vlak dat het achterschip van een vaartuig afsluit.

Spiraalelevator (N)

Uitrusting voor het lossen van een schip in een haven en dit specifiek voor goederen verpakt in zakken, dozen of kratten. Een spiraalvormige transportband in een toren brengt de lading uit het schip naar boven. Daarna gaat de lading over op een horizontale eventueel overdekte transportband die de goederen aldus naar een opslagplaats vervoert. Deze methode vermindert de lostijd gevoelig en maakt het mogelijk bij alle weersomstandigheden het lossen uit te voeren.

Voor het laden van dezelfde goederen wordt een "spiral shipsloader" gebruikt, die op dezelfde manier werkt, maar omgekeerd, nl. vanuit de opslagplaats naar en in een schip.

Stootkussen (N) ,Fender (N/E)

Wordt gebruikt om beschadigingen van schepen en/of aanlegplaatsen te voorkomen. Ze komen in allerlei vormen en afmetingen voor. De eenvoudigste zijn de kurkenzakken (oorspronkelijk een zak in zeildoek, gevuld met kurk), wrijfhouten (buiten boord gehangen, of tegen de kaden en sluis-muren aangebracht) en oude autobanden. Nu worden meer en meer luchtkussenfenders gebruikt. Langs kademuren bij ligplaatsen van grote schepen worden soms zware rollen of rubberen blokken geplaatst.

Stuurboord / Bakboord

Stuurboord en bakboord zijn resp. de rechter- en linkerzijde van een schip, wanneer men met het gezicht naar de voorsteven van het vaartuig staat.

Bij het gebruik van de stuurriem werd deze vooral aan de rechterzijde nabij de achtersteven van het vaartuig opgehangen.

Als gevolg daarvan kreeg de rechterzijde de naam van stuurboord.

In dat geval moest de stuurman met beide handen sturen, waardoor hij met zijn rug "back" naar de andere zijde gekeerd was. Daardoor kreeg die zijde de naam bakboord.

Pas in de 12de eeuw deed het achtersteveneroer in Europa zijn intrede. Op kleinere schepen bleef de stuurriem nog zeker tot in de 15de eeuw in voege.

Anders gesuggereerde verklaringen, als zou *bakboord*. afgeleid zijn van de zijde van het schip waar de bakoven zich bevond, of de zijde waar de eetbak van de stuurman stond of waar de matrozen sliepen (in *bakken* of afdelingen verdeeld links achteraan; in tegenstelling met de stuurlieden en hogere officiers die rechts achteraan in het schip sliepen) kunnen onvoldoende onderbouwd worden en worden dan ook als minder plausibel afgewezen. 's Nachts voert een schip aan stuurboord een groen en aan bakboord een rood licht.

Stuwadoor

Iemand die als beroep of bedrijf heeft: het laden en lossen van zeeschepen en de daarbij horende werkzaamheden.

Stuwen

Het zeevast plaatsens van een lading in de daartoe voorziene plaatsen aan dek of in de ruimten van een schip. De bedoeling is dat er zo weinig mogelijk ruimte verloren gaat, de schade gedurende de reis zo beperkt mogelijk blijft en het schip zelf niet beschadigd wordt. Daarenboven moet men er ook voor zorgen dat bepaalde ladingen niet bij of op elkaar mogen gezet worden. Bij het stuwen houdt men ook rekening met de aanwijzingen op de colli (zoals : "boven", "breekbaar", "gebruik geen haken", enz...).

Swapbody (E)

Type van trailer die gebruikt wordt zowel voor het spoor als voor het wegvervoer. Kan zowel gesleept worden door een tractor als vervoerd op een spoorwegwagon. Hij is zodanig ontworpen dat hij een maxi-

mum aan palletten kan vervoeren. De swapbody staat op vier poten, zodat een tractor eronder kan gezet worden. De term swapbody of swapbody zijn naast elkaar te gebruiken.

Translifter (E)

Tractortype gebruikt om roll trailers te slepen.

Transshipment (E)

Het overladen (lossen en laden) van vracht van het ene transportmiddel in een ander zoals een schip, vliegtuig, spoorwegwagon of andere.

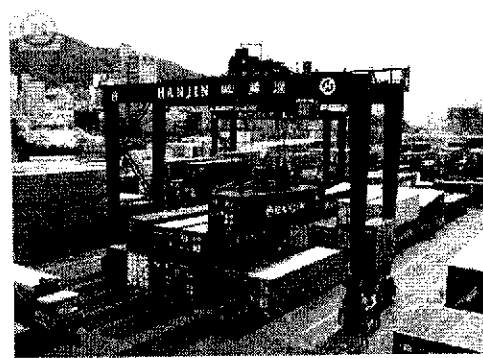
Transtainer

Heftoestel waarmee containers op of van spoorwegwagons worden geladen of gelost.

Het is een portaalkraan die meestal op rails rijdt en wordt opgesteld over een spoorbundel op een containerterminal.

De containers worden door de transtainer langs de spoorwegbundel geplaatst, waarna ze door straddle carriers verder naar het opslagterrein worden vervoerd. Transtainers worden soms ook ingezet op opslagterreinen van containerterminals voor het stockeren van containers in grote blokken.

In dit geval rijden ze op luchtbanden.



(wordt vervolgd)

Bron: Nieuwsbrief Zeehaven Brugge vzw

Het nieuwe Romeins Archeologisch Museum (RAM) in Oudenburg.

Lieve Ternier

Zomer 2009 ging het RAM open in Oudenburg. Het geeft een beeld van het leven van de Romeinse soldaten die er in de 3^{de} en 4^{de} eeuw een versterkt legerkamp bouwden en diverse keren herbouwden om zich te beschermen tegen zeevarende Germanen. Vanaf 1956 doen archeologen in Oudenburg opgravingen en onderzoek. Ze vonden veel voorwerpen van dit castellum en van de mensen die er leefden en stierven.

Het nieuwe museum is ondergebracht in het gerestaureerde abtsgebouw van de vroegere Sint-Pietersabdij en een nieuwe aanbouw. Beneden is een bezoekerscentrum met toeristische infobalie voor de omliggende gemeenten en het Brugse Ommeland. Beneden wordt ook wat materiaal getoond dat verband houdt met de H. Arnoldus en de Sint-Pietersabdij van Oudenburg en de ambachtelijke brouwerij.

Sint-Arnoldus en de Sint-Pietersabdij

Deze benediktijnerabdij werd eind 11^{de} eeuw opgericht. Ze werd een eerste maal verwoest tijdens de godsdienstoorlogen (in 1578, door Gentse calvinisten?) en na een moeizaam herstel en weer bloei in de 17^{de} eeuw, definitief gesloten als gevolg van de Franse Revolutie. De laatste monnik was Veremundus Daghelet, afkomstig uit Veurne, en hij stierf in Oudenburg (in 1852) op 82-jarige leeftijd waar hij toen pastoor was van de O.L. Vrouwekerk. Van de abdij blijven enkel nog het abtsgebouw (18^{de} eeuw), de abdijhoeve (17^{de} eeuw) en duiventoren (15^{de} eeuw) over.

Sint-Arnoldus, geboren in een rijk adellijk gezin in Tiegem, ooit abt en bisschop te Soisson, trad op het eind van zijn leven op in de streek van Oudenburg als pauselijk

vredesboodschapper en is de spirituele kracht bij het ontstaan van de abdij. Hij zou miraculeus water in bier hebben veranderd en is patroon van de brouwers. Vandaar dat hij wordt voorgesteld met staf en mijter (als bisschop), met valk op de rechterhand (als ridder), en met een glas, een kruik, een kuip, een ton, roerstok, gaffel en stuikmand (elementen uit brouwerij). (op internet kun je in extenso het leven van Arnold van Tiegem, stichter van de abdij van Oudenburg lezen, auteur is Dom Arnold Smits van de , p 77-143, uitgeverij Lannoo 2005)

Cono I, heer van Eine, Oudenburg en Vladslo legde de materiële basis voor deze abdij en schonk de kerk, landerijen en tienden van de oogst aan Arnoldus van Tiegem. Vanaf het begin had de abdij de politieke steun van de graven van Vlaanderen. Bijv. Arnoldus van Tiegem was ridder onder de graaf van Vlaanderen, bijv. in een oorkonde van 27 mei 1130 lezen we hoe de 3^{de} abt graaf Diederik van de Elzas ontmoet in de Sint-Pieterskerk van Oudenburg en hoe de abt in ruil voor gegarandeerd zieleheil een vrijstelling bekommt voor zijn abdij. (over de Sint-Pietersabdij werd in 1984 n.a.v. 900 j herdenking van de stichting door het gemeentebestuur het boek uitgegeven 'De geschiedenis van de Sint-Pietersabdij te Oudenburg' van Dom Anselm Hoste + tentoonstellingscatalogus 'Sint-Arnoldus en de Sint-Pietersabdij')

De Romeinen bouwden een fortengordel

Het museum zelf toont de Romeinse aanwezigheid in Oudenburg. Oudenburg maakte deel uit van een fortengordel (Litus Saxonicum) die we nu situeren enerzijds langs de oostkust van Engeland en ander-

zijds van Katwijk aan de Rijnmond in Nederland tot Boulogne in Frankrijk en die via Romeinse wegen verbonden was met het binnenland o.a. de Zeeweg naar Kortrijk en verder naar Doornik, de Zandstraat over Brugge naar Aardenburg, de Steenstraat naar Cassel. Oudenburg is de enige tot nu toe teruggevonden Romeinse versterking aan de Vlaamse Noordzeekust. Mogelijks waren er ook vooruitgeschoven posten en seintorens die al lang door de zee overspoeld zijn. Vlootenheden ondersteunden de troepen in de legerkampen.

Het castellum van Oudenburg

Het kamp van Oudenburg werd gebouwd op een uitsteeksel van een oude dekzandrug, ideaal als uitkijkpost over de zee die toen tot Oudenburg kwam, beschermd tegen stormvloed, bereikbaar vanuit zee via getijdengeulen en er was zoet water beschikbaar. Het castellum werd wellicht opgetrokken omstreeks 200 na Chr en vermoedelijk gebruikt tegen de grote Germaanse dreiging.

De eerste drie kampen waren in hout opgetrokken. Sinds de opgravingen op de site supermarkt Spiegelare spreken wetenschappers van 5 bouwfases (in vroegere literatuur had men het over 3 bouwfases). Van het oudste fort zijn sporen gevonden van kuilen, afvoergreppels en houtbouwconstructies (barakken?) die een kamer voor wapens hadden en een woonruimte per 8 soldaten. Binnen het fort gebeurden er wellicht ook ambachtelijke activiteiten. Rondom het fort liep een V-vormige gracht van ongeveer 2,5 m breed met aarden wal waarop een palissade.

In de 4^{de} eeuw werd een stenen castellum gebouwd waarvoor heel veel Doornikse steen werd aangevoerd. Het was vierkantig van vorm, circa 153 bij 176 m, dus ong. 2,7 ha groot. De castellummuren waren bijna 1,5 m dik en 5 à 6 m hoog. Rondom liep een dubbel grachtensysteem over een breedte van ongeveer 30 m. De straten die het kamp doorsneden zijn nog gedeeltelijk in het Oudenburgse centrum terug te vinden en komen ongeveer overeen met de

Mariastraat en de Kerkstraat. In het park achter de O.L.Vrouwekerk staat een bronzen wat geïdealiseerde maquette van het castellum en in de bestrating in het centrum van de stad zijn de Romeinse muren en torens met witte stenen aangeduid. Het castellum had 2 hoofdassen, die de toegangspoorten met elkaar verbonden. Er waren talrijke soldatenbarakken, een hoofdkwartier in het centrum, een woning voor de commandant, een opslagplaats voor wapens, graanmagazijn(en), stallen voor paarden en lastdieren, een badgebouw, latrines en een hospitaal met offerplaats voor de genezende goden. In werkplaatsen werd metaal, gewei, leer enz bewerkt en werden potten gebakken. In open of halfopen ateliers werden wapens en militaire uitrusting gerepareerd. Er werden tot nu toe een twintigtal stookplaatsen en ovens ontdekt.

We weten niet welke legereenheid hier gelegerd was, maar het vele paardentuig wijst in de richting van een gemengde eenheid van ruiters en infanterie. Ook werd een leren polsbeschermer van een boogschutter gevonden. Veel vondsten bewijzen de Germaanse herkomst van sommige soldaten. Vanaf de late 3^{de} eeuw namen immers vele Germaanse krijgers dienst in het Romeinse leger.

Buiten het castellum

De aanwezigheid van een dergelijk castellum eiste ook een grote infrastructuur in de nabije omgeving. Er zijn sporen gevonden van landbouwactiviteiten, visvangst, zoutwinning. Uit gevonden afval weten we dat ze meestal rundsvlees aten. De Romeinen voerden hier al vroeg rassen van grote runderen in. Runderen werden gehouden op weilanden in het achterland, varkens in bosgebieden. Er zijn weinig schapenbotten gevonden, maar wel botjes van kip, gans en eend. (Ook paardenvlees werd gegeten, wat een typisch Germaans gebruik was). Aan de hand van vondsten zoals keramiek en glas kunnen we handelsactiviteiten achterhalen. Buiten

het castellum werden diverse begraafplaatsen teruggevonden. Vrijwel zeker zijn er nog meer verscholen in de aarde. Lijkverbranding was de regel tot ong 270, nadien werd lijkbegroefing de norm, wellicht onder invloed van nieuwe bevolkingsgroepen (Germanen). Het grootste grafveld (hoofdzakelijk 4^{de} eeuw) werd gevonden in de omgeving van Hoogwegel en Kasteeldreef. Er werden 216 inhumatiegraven (= lijkgraven) onderzocht, hoofdzakelijk van mannen, maar ook van vrouwen en kinderen. De grafgraven vertellen ons veel over het leven van die mensen. De dode werd in een zware kist begraven met zijn donkerrode soldatenmantel. We vinden er bronzen, uitzonderlijk vergulde, drieknoppenfibulae, gordelgarnituren, pijlpunten, messen, munten. In grijze bekertjes, glaswerk, tinnen schalen en terra sigillata kommen werden eten en drank meegegeven. Romeinse soldaten kregen geen wapens mee in het graf omdat wapens niet als persoonlijk bezit werden beschouwd. Vrouwen droegen ringen, armbanden, haarspelden, soms zilveren mantelspelden. (zelf woon ik bovenop deze begraafplaats, maar mijn vondsten bij het planten en verplanten beperken zich tot jaarlijks enkele potscherven). Ook werd een burgerlijke crematieneecropool met urnegraven en vooral brandrestengraven blootgelegd (3^{de} eeuw) die ook soms grafgraven bevatten.

Einde van het castellum

Omstreeks 410 werd het Romeinse castellum verlaten. Dit kadert in de algemene ontruiming van Brittannië en Noord-Gallië door het Romeinse leger dat toen meer zuidwaarts werd gestationeerd. De oorzaken kunnen divers zijn: politieke instabiliteit in Rome, blijvende dreiging van invallende Germanen, overstromingen? Het verlaten fort werd vanaf dan als een steengroeve gebruikt. Boeren versterkten hun lemen hoeven. In Roksem is een Karolingische waterput gevonden met een mantel van die Doornikse steen. Zelfs de Vlaamse graaf liet er stenen halen voor de

bouw van zijn versterking en kapittelkapel in Brugge. Ook voor de bouw van de Sint-Pietersabdij werd gretig gebruikt gemaakt van de voorhanden zijnde Doornikse kalksteen.

Het museum

Het RAM maakt, samen met realisaties in Middelburg en Aardenburg, deel uit van het project Tijdsporen dat een aantal historische locaties rond de brede Scheldemonding in Vlaanderen en Zeeland bundelt. Het werd ruim gesubsidieerd. (zie: www.tijdsporen.com).

Op een aangename, hedendaagse, soms interactieve manier, wordt vanuit documenten en gevonden voorwerpen het leven van de kampbewoners geëvoceerd. Er is gewerkt met een mix van origineel materiaal en reconstructies om het verleden te verduidelijken en te verlevendigen. Alles is ondergebracht in thematische ruimtes.

Er is een filmpje over de opgravingen, de geschiedenis van het castellum op tijdsband, een lijst van de Romeinse keizers naast de grote landkaart en een hele muntenverzameling, een projectie van het castellum op de luchtfoto van het huidige Oudenburg, een vroege druk van de Peutingerkaart (drukkerij Plantin-Moretus), een Romeinse reiskaart uit de 3^{de} - 4^{de} eeuw. Het geologisch landschap van toen wordt ruim toegelicht.

Er is een reconstructie van een slaapplek in de soldatenbarak met bijhorend materiaal: uniformen, schild, zwaard, lans, voorraadrekje met hun voornaamste voedsel. Soldaten moesten zelf hun potje koken. Ze hadden een rantsoen van een kg graan per dag. Meestal was dat spelt, soms hier gekweekt of ingevoerd (we kunnen dit afleiden uit de onkruidzaden die ertussen zitten). Ze maalden het graan met een ronde handmolen. Er zijn brokstukken van maalstenen te zien.

Het recent ontdekte hypocaustum (warme zaal in badhuis) werd gekopieerd. Het origineel materiaal werd er handig (zonder beschadiging) in verwerkt.

De diverse ambachtelijke activiteiten in het kamp worden op diverse manieren geïllustreerd: brons gieten, hertengewei snijden, potten bakken.

Interessant is ook de reconstructie van een dubbele waterput waarin veel afval werd gevonden. Er blijven nog veel vragen waarom er een berenschedel en een mensdijbeen in de put gegooid werden. Offergaven bij het dichtgooien van dit gat naar de onderwereld? Er waren heel veel waterputten, want zo'n fort verbruikte veel water. Elke militair had dagelijks 2,5 liter water nodig om te drinken en te koken. Ook de paarden en lastdieren moesten drinken en verder was er water nodig voor het badgebouw, de latrines en de ateliers.

Ook wordt er aandacht besteed aan de aanwezigheid van vrouwen en kinderen in het kamp. In de eerste eeuwen van het Romeinse rijk mochten Romeinse soldaten niet huwen, maar Septimus Severus hief

dit verbod op in 197. Vrouwen en families maakten vanaf dan integraal deel uit van de gemeenschap binnen het Romeins militair kamp. In Oudenburg worden spijnschijfjes, haarpinnen, schoenen van vrouwen en kinderen, glazen armbanden, kleine ringetjes en andere juwelen getoond.

Er is een kast die ingaat op de levensduurte toen. We kunnen die afleiden uit het prijsdijct van Diocletianus. Een ei kostte bijv 1 denarius, een Nervische kapmantel mocht max. 15 000 denarii gaan, voor ½ liter Gallisch bier betaalde je 4 denarii. Leuk om je in de hele lijst te verdiepen.

Je loopt in het museum over een graf, ziet er een urnegrav en vindt er een keur aan grafgiften o.a van de crematiegraven gevonden bij de bouw van de sporthal van Oudenburg.

In zijn geheel is het museum niet groot, maar het biedt een schat aan informatie.

Ook voor kinderen is het museum een ontdekking: her en der zijn er laden die de gids met speciale sleutel kan openen. Je vindt er een maliënkolder of kopies van

ING 

BELGIE

Dimitri Vettenburg

Commercieel Medewerker
Kantoorverantwoordelijke
Kantoor Middelkerke

Oudstrijdersplein 15, 8430 Middelkerke, België
T +32 59 31 95 40 F +32 59 31 95 48
E middelkerke@ing.be www.ing.be

Romeinse kleren om aan te trekken, een graf van een soldaat begraven met zijn hondje. Schermen met touchscreen laten hen een quiz oplossen over mannen en vrouwen in de Romeinse tijd. Beneden, in de sectie over Arnoldus en de abdij kunnen ze in een handschrift bladeren en is er een poort naar een cartoon-zoekplaat waar ze verschillende Arnoldussen moeten vinden.



Het park

De groene ruimte, waar ooit de laurierkwekerij Van Eygen was, werd als belevingstuin heraangelegd. Het verdient een bezoek op zich, want het behaalde een prijs in de wedstrijd in het kader van 'Voorbeeldstellende en vernieuwende groenprojecten volgens de principes Harmonisch Park- en Groenbeheer'. Vooral de realisatie met aandacht voor het historische verleden (abdij) met allerlei spelelementen werd geprezen. In een volgende bijdrage ga ik hier dieper op in.

Praktische gegevens RAM



adres:


Abtsgebouw
Marktstraat 25
8460 Oudenburg


  059/568400

contactadres:

Dienst Cultuur, Toerisme & Media
Weststraat 24
8460 Oudenburg

  Jean Luc Meulemeester 059/568445

 059/265406

 cultuur@oudenburg.be

Openingsuren: wintersluiting vanaf 22 nov 2009.
Weer open vanaf zaterdag 13 maart 2010.
Groepen kunnen het hele jaar door het RAM bezoeken na afspraak. Er kunnen gidsen aangevraagd worden. Mogelijk is een museumbezoek te combineren met een stadswandeling

dinsdag	10u00-12u30 en 13u30-17u30
woensdag	10u00-12u30 en 13u30-17u30
donderdag	10u00-12u30 en 13u30-17u30
vrijdag	10u00-12u30 en 13u30-17u30
zaterdag	10u00-12u30 en 13u30-17u30
zondag	14u00-17u30

Tarieven: zie website www.oudenburg.be
Er zijn heel wat categoriën met korting.
Vuistregel volwassenen 5€, kinderen tot 7 j gratis, jongeren tot 18 j en groepen 2€, gidsen en leerkrachten 3€. Het bezoekerscentrum is gratis.

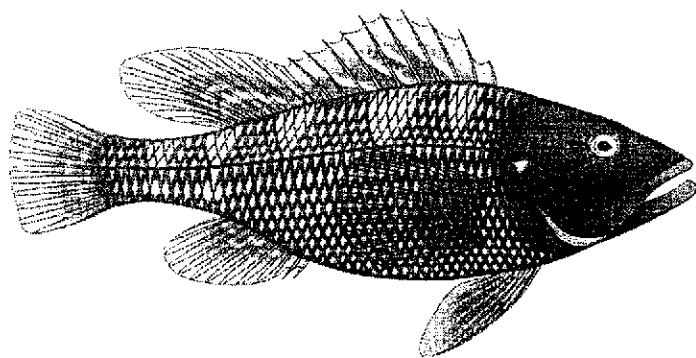
Het museum heeft ook een lift en een cafetaria.

Daarnaast is er een polyvalente zaal met uitschuifbare tribune voor ruim 200 personen.

ZEEVIS GROOT- EN KLEINHANDEL

*Van Haudt Patrick -
Van de Wynckel Christa*

Vismijn 107 - 8400 Oostende
Delphin Depuydtstraat 8 - 8470 Gistel
Tel. Vismijn (059) 32 19 95 - Fax (059) 33 19 95



OPENINGSUREN

Maandag - Dinsdag - Woensdag	8 - 16u
Donderdag:	8 - 13u
Vrijdag:	8 - 16u
Zaterdag:	8 - 13u
Zondag:	Sluitingsdag

Op feestdagen open tot de middag